

Det besvärliga våldet

Vilket stöd som våldsutsatta kvinnor får varierar mellan både kommuner och enskilda socialarbetare. Våld i nära relationer kan ses som jobbigt även av kollegor inom socialtjänsten.

Text: Veronica Ekström | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 1 2017

Socialtjänsten har ansvar för att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Men varken lagstiftning eller andra föreskrifter ger tydlig vägledning om vilken sorts stöd det handlar om. Det blir därför upp till enskilda kommuner och enskilda socialarbetare att tolka våldsutsatta kvinnors behov och avgöra vad de ska erbjudas.

Min avhandling visar att vad våldsutsatta kvinnor anses ha rätt till och vad de erbjuds varierar mellan såväl kommuner som enskilda socialarbetare. Ett konkret exempel är kvinnornas möjlighet att få stöd även om de inte har bestämt sig för att lämna mannen. Där gör kommuner och socialarbetare olika bedömningar och sätter olika gränser. Ett annat exempel är möjligheten att få hjälp med ett tillfälligt boende när det inte föreligger direkta hot.

Avhandlingen visar att stödet till våldsutsatta kvinnor ses som "besvärligt". Kvinnornas behov är ofta komplexa, vilket inte är helt lätt att hantera inom dagens specialiserade socialtjänst. Våld i nära relationer framstår därför som något som är besvärligt, av kollegor inom socialtjänsten.

"Man blir bemött som en jobbig feminist" säger några av socialarbetarna. "Man förbjuds prata om sina ärenden på handledningen" säger en annan. "Man får stänga sig blodig för att ens klienter ska få matpengar eller placeringar på lämpliga skyddade boenden."

Socialarbetare som tar sitt arbete på allvar riskerar då att bli besvärliga och det inte lätt att vara ensam bärare av detta besvärliga våld. Att bära tillsammans är en viktig

strategi visar beskrivningarna i intervjuerna.

Vikten av utbildning och kompetent handledning går inte att betona starkt nog. Gemenskapen med kollegor blir central för att man ska orka, men också för möjligheten att utveckla en reell specialistkompetens.

De socialarbetare som jag har intervjuat i avhandlingen har i varierande grad erbjudits kompetensutveckling. Även tillgången till kvalificerad handledning med våldskompetens varierar stort mellan kommunerna.

Stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer är ett fält med många viljor och aktörer, som socialtjänsten, kvinnojourer, brottsofferjourer, polisen och rättsväsendet. Det påverkas av politiska prioriteringar och av olika ideologiska uppfattningar kring hur våldet ska förstås och bemötas.

Mäns våld mot kvinnor utgör en viktig fråga i den politiska debatten i Sverige och det har blivit allt tydligare att det är välfärdsstaten – snarare än frivilliga krafter – som måste ta itu med problemet. Även om exempelvis kvinnojourerna har getts ökat stöd. Socialtjänsten har enligt tidigare studier kritiserats för att inte bemöta våld mot kvinnor adekvat och för att inte erkänna kvinnor som offer för våld i hemmet.

Ur våldsatta kvinnors perspektiv kan socialtjänstens metoder spä på känslan av maktlöshet, på ett sätt som liknar vad de har upplevt i relationen med en man som misshandlat dem fysiskt och/eller psykiskt.

Jag har undersökt hur insatser och behov har beskrivits i statliga propositioner sedan mitten på 1990-talet. Våldsutsatta kvinnors beskrivningar av sina behov och sina erfarenheter av stöd från socialtjänsten analyseras. Dessutom analyseras socialarbetares beskrivningar av sitt arbete.

Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor har förstärkts och förtydligats vid flera tillfällen sedan början på 1990-talet. Socialtjänstlagen har skärpts vad gäller ansvaret för brottsoffer i allmänhet och våldsutsatta kvinnor i synnerhet.

När jag under 2011 började arbeta med min avhandling var kunskapen utvecklad om hur det fungerar i praktiken, när socialtjänst och socialarbetare på det lokala planet tolkar lagstiftning och policy.

Denna kunskap är avgörande om vi vill utveckla och förbättra stödet för våldsutsatta kvinnor. Min avhandling kom därför att handla om hur våldsutsatta kvinnors behov tolkas, omförhandlas och anpassas för att kunna hanteras inom socialtjänstens organisation.

Min avhandling visar att behoven hos våldsutsatta kvinnor ofta är komplexa, och att det finns stora variationer mellan olika kvinnor. Behoven och insatserna kan sammanfattas i kategorierna boende (både som skydd, stöd och långsiktigt), ekonomiskt/praktiskt stöd och samtalsstöd. Socialarbetarna uttrycker i vissa fall svårigheter i att kunna möta behoven hos de våldsutsatta kvinnorna.

Bostadsfrågan är central, men läget på bostadsmarknaden gör det svårt för våldsutsatta kvinnor att skaffa en ny bostad. Socialarbetarna saknar redskap för att på ett snabbt och effektivt sätt hjälpa kvinnorna. I sämsta fall blir stödet att informera om att det går att söka andrahandsbostäder på Blocket. Platsbristen på skyddade boenden gör att det periodvis är svårt att hitta lediga platser. Bostadsproblematiken är i högsta grad besvärlig, eftersom bostadsbristen i sig inte kan hanteras av socialtjänsten. Den behöver lösas politiskt.

Samtalsstöd brister ibland på grund av att det saknas insatser att besluta om. Det praktiska stödet är svårt att hinna med eftersom det tar mycket tid.

Jag hoppas att min avhandling ska bidra till en fortsatt diskussion om socialtjänstens ansvar för stödet till våldsutsatta kvinnor och vad våldsutsatta kvinnor ska ha rätt till. Socialtjänstens arbete ska anpassas efter kommunala förutsättningar och behov och utifrån individuella behov hos den enskilda kvinnan. Men hur stora skillnader som helst är inte rimligt.

Inte heller när det handlar om socialarbetarnas förutsättningar är det rimligt med hur stora skillnader som helst. Vilken kunskap behövs för att man ska kunna ge våldsutsatta ett adekvat stöd och vilka verktyg behöver socialarbetarna? Kunskap, handledning och möjlighet att faktiskt möta de behov socialarbetarna ser hos kvinnorna de möter är avgörande, menar jag.

Veronica Ekström

Veronica Ekström är lektor vid Institutionen för socialvetenskap vid Ersta Sköndal Bräcke högskola.

Läs mer:

Det besvärliga våldet: Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer”, Linköpings universitet 2016.

<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:957007/FULLTEXT01.pdf>.